

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246578

การศึกษาเด็กมดในสมัยรัชกาลที่ ๕ จากมดที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. ๒๔๕๐ เขตชั้นพื้นผิว

นายควิน ดิมป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ อุทยานธรรมมหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๕๓
ลิขสิทธิ์ของอุทยานธรรมมหาวิทยาลัย

600250403

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

การศึกษาตีพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 จากแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2450 เขตสัมพันธวงศ์

นายควิน ลิ้มปี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF SHOPHOUSES DURING THE PERIOD OF KING RAMA THE FIFTH
BASE ON A 1907 BANGKOK MAP : CASE STUDY OF SAMPANTAWONG DISTRICT

Mr.Kavin Lim

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture Program in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 จากแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ.2450 เขตสัมพันธวงศ์
โดย	นาย ควิน ลิมป์
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

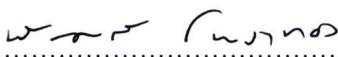

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนจิติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พีรศรี ไพวาทอง)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.พีรดร แก้วลาย)

ควิน ลิมป์ : การศึกษาตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 จากแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ.2450
 เขตสัมพันธวงศ์ (A STUDY OF SHOPHOUSES DURING THE PERIOD OF KING
 RAMA THE FIFTH BASE ON A 1907 BANGKOK MAP: CASE STUDY OF
 SAMPANTAWONG DISTRICT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ เตชะ
 กิจขจร, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ศ.ดร.บัณฑิต จุลาสัย, 132 หน้า.

246578

ตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 มีผู้ศึกษาค้นคว้าอยู่หลายงานวิจัย ส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสำรวจ
 จากรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน และศึกษาจากเอกสารทางประวัติศาสตร์
 แผนที่กรุงเทพฯในสมัยรัชกาลที่ 5 ปีพ.ศ.2450 เป็นแผนที่ซึ่งระบุอาคารตึกแถวที่ปรากฏใน
 ขณะนั้นอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงศึกษาตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ปรากฏบนแผนที่กรุงเทพฯปี พ.ศ.
 2450 ที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับตึกแถวที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และ
 ระบุยืนยันถึงที่มาของตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่คงอยู่ในปัจจุบัน

การศึกษาแผนที่กรุงเทพฯ ปีพ.ศ. 2450 ดำเนินการโดยเขียนแผนที่ตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5
 จากการอ่านแผนที่แล้วคัดลอกแผนที่ ประกอบด้วยถนน และตึกแถว ที่ปรากฏบนแผนที่ พบอาคาร
 ที่ระบุว่าเป็นตึกแถวทั้งสิ้น 2,430 คูหา เมื่อได้แผนที่ตึกแถวปีพ.ศ.2450 จึงคัดลอกเฉพาะตึกแถวที่
 มีขนาดและที่ตั้งเดียวกับแผนที่ปัจจุบันปีพ.ศ.2550 ทำให้ได้แผนที่ตึกแถวที่คาดว่าจะเป็ตึกแถว
 รัชกาลที่ 5 แล้วนำแผนที่ลงสำรวจภาคสนามตามที่ตั้ง ขนาด และจำนวนคูหา ที่ระบุบนแผนที่
 เปรียบเทียบกับตึกแถวที่ปรากฏในปัจจุบัน พร้อมกับสังเกตรูปแบบสถาปัตยกรรม เพื่อยืนยันที่ตั้ง
 จำนวนของตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 จึงสร้างแผนที่ตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบัน หลังจากทำ
 การสำรวจตึกแถวพบว่าปัจจุบันเหลืออาคารตึกแถวเพียง 310 คูหา และยังได้รวบรวมรูปแบบตึก
 แถวสมัยรัชกาลที่ 5 ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน แม้ไม่พบอาคารตึกแถวที่คงสภาพเดิมอย่างสมบูรณ์คง
 เหลืออยู่ แต่อย่างไรก็ตาม สามารถสันนิษฐานรูปแบบตึกแถวจากการสังเกตรวบรวมความเป็นเนื้อ
 เดิมแล้วสร้างรูปแบบที่สันนิษฐานได้ว่าเป็นรูปแบบเดิม 16 รูปแบบ ซึ่งพบตึกแถวในรูปแบบเดียวกัน
 บริเวณสองฝั่งถนนทรงสวัสดิ์ เจริญกรุง และเยาวราช เหลืออยู่จำนวนมากที่สุด มีจำนวน 63 คูหา

การศึกษาตึกแถวโดยใช้แผนที่กรุงเทพฯปี พ.ศ. 2450 โดยวิธีการข้างต้นทำให้ยืนยันได้ถึง
 ที่มาของตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากแผนที่มีความละเอียดสูงระบุ
 ที่ตั้ง ขนาดชัดเจนมากกว่าเอกสารทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ง่ายต่อการลงสำรวจภาคสนามเพื่อระบุ
 จำนวน ที่ตั้งของตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามยังคงต้องสังเกตจากรูปแบบ
 ทางสถาปัตยกรรมเพื่อยืนยันว่าเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ประกอบกัน

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์.....ลายมือชื่อ นิสิต..... *Lani Lino*
 สาขาวิชาสถาปัตยกรรม.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *Dr. Te*
 ปีการศึกษา 2553.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม..... *Dr. B*

5174107225 : MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORDS : SHOPHOUSES / KING RAMA THE FIFTH / A 1907 BANGKOK MAP / SAMPANTAWONG DISTRICT

KAVIN LIM : A STUDY OF SHOPHOUSES DURING THE PERIOD OF KING RAMA THE FIFTH BASED ON A 1907 BANGKOK MAP : CASE STUDY OF SAMPANTAWONG DISTRICT.

ADVISOR : ASST. PROF. TERDSAK TACHAKITKACHORN, Ph.D., CO-ADVISOR : PROF. BUNDIT JURASAI, Ph.D., 132 pp.

246578

Many researchers have conducted studies about shophouses during the period of King Rama V. Most of these researchers conducted surveys of the architectural styles currently seen in Bangkok and relevant historical documents.

A 1907 Bangkok map clearly shows the shophouses that existed during the reign of King Rama V. Therefore, the researcher proposed to examine those shophouses which appeared on the map and still remain in the present day, so as to compare them with other shophouses still standing in the same quarter and confirm the construction dates.

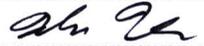
In this study, the researcher read and duplicated the 1907 Bangkok map which details the streets and shophouses that existed during King Rama V's reign. From the total of 2,430 shophouses indicated on the map, the researcher selected shophouses of the same size and location as the ones that appear on a present-day, 2007 map. The comparison of 1907 and 2007 maps led to the locations anticipated to still have architecture from King Rama V's reign. The researcher then conducted fieldwork at these sites to survey and confirm the sizes, locations, and numbers of the actual buildings. According to the survey, 310 shophouses from King Rama V's era remained intact. However, the researcher was also able to gather information from partially intact architecture in the same quarter and proposed 16 original building designs which could be anticipated in this area. It was found that these 16 designs of shophouses remained in a cluster of 63 buildings along both sides of Songsawat Road, Charoen Krung Road, and Yaowarat Road.

The study of shophouses from the 1907 Bangkok map using the above method was able to confirm the origins of architecture from the reign of King Rama V which still exists. This was possible because the map contains highly detailed information and provides the locations of buildings more specifically than other historical documents. By using the map, it is easier to conduct fieldwork to identify the numbers and locations of remaining King Rama V era shophouses. Nevertheless, the observation of other architectural styles was also needed to confirm the period of construction.

Department : Architecture.....

Student's Signature

Field of Study : Architecture.....

Advisor's Signature

Academic Year : 2010.....

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งทั้งสองท่านได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

คณะอาจารย์ทุกท่าน และบุคลากรในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่ให้องค์ความรู้ เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ตลอดจนเพื่อน พี่ น้อง ในรุ่น ที่คอยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อเติมเต็มแนวความคิดในการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัว ที่ให้การสนับสนุน และกำลังใจในการเรียน

เพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง ที่เข้าใจ ถึงการใช้เวลาในการศึกษา ที่อาจทำให้ศักยภาพการทำงานร่วมกันลดลงไปบ้าง แต่ทุกคนก็ยอมรับและเข้าใจ ทั้งยังคอยช่วยเหลือในการลงสำรวจพื้นที่ ถ่ายภาพ ทำแผนที่ ทำให้เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้ อันเป็นความภาคภูมิใจของข้าพเจ้า ตราบจนชีวิตจะหาไม่

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนที่.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา.....	8
1.5 คำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	9
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	
2.1 เอกสารทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการสร้าง ตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5.....	10
2.1.1 จุดหมายเหตุกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5.....	10
2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.2.1 สันติ จันทวิลาศวงศ์.....	10
2.2.2 ยงธนิศร์ พิมลเสถียร.....	11
2.2.3 ยงธนิศร์ พิมลเสถียร(2).....	12
2.2.4 สยานี วิโรจน์รัตน์.....	13

2.3 แผนที่ทางประวัติศาสตร์ ปี พ.ศ. 2450.....	13
2.3.1 ประวัติแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2450 ในสมัยรัชกาลที่ 5.....	13
2.3.2 ลักษณะ และความสำคัญของแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2450.....	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	
3.1 ขั้นตอนการศึกษาแผนที่ ปี พ.ศ. 2450 (ขั้นต้น).....	18
3.1.1 สร้างฐานข้อมูลตึกแถวที่ปรากฏในแผนที่ปี พ.ศ. 2450.....	18
3.1.2 เขียนแผนที่ ปี พ.ศ. 2450.....	23
3.2 ขั้นตอนการศึกษาแผนที่ ปี พ.ศ. 2550 (ขั้นต้น).....	25
3.2.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะตึกแถวบนแผนที่ในพื้นที่เดียวกัน.....	25
3.3 ตรวจสอบโดยการลงสำรวจพื้นที่ศึกษา เพื่อทำแผนที่ตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 และแผนที่ปี พ.ศ. 2550 ขั้นสมบูรณ์.....	25
3.3.1 ลงสำรวจพื้นที่โดยการตั้งเกณฑ์การสำรวจ.....	25
3.3.2 ประมวลผลการสำรวจ และยืนยันข้อมูล.....	25
3.3.3 ทำแผนที่แบบสำเร็จ.....	25
บทที่ 4 ผลการสำรวจตึกแถว พ.ศ. 2450 ในปัจจุบัน.....	
4.1 ตึกแถวในปี พ.ศ. 2450.....	31
4.1.1 แขวงจักรวรรดิ.....	33
4.1.2 แขวงสัมพันธวงศ์.....	34
4.1.3 แขวงตลาดน้อย.....	35
4.2 ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 ในปัจจุบัน.....	37
4.2.1 แขวงจักรวรรดิ.....	37
4.2.2 แขวงสัมพันธวงศ์.....	38
4.2.3 แขวงตลาดน้อย.....	39
4.3 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่คงเหลืออยู่ในปัจจุบัน.....	41

4.4 ตารางรูปแบบการเปลี่ยนแปลงตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 เขตสัมพันธวงศ์ในปัจจุบัน.....	72
4.5 การเปลี่ยนแปลงของตึกแถวรัชกาลที่ 5 เขตสัมพันธวงศ์ ในปัจจุบัน.....	89
4.5.1 การเปลี่ยนแปลงด้าน ที่ตั้ง จำนวนและลักษณะตึกแถว.....	89
4.5.2 รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 เขตสัมพันธวงศ์ ในปัจจุบัน.....	90
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย.....	
5.1 สรุปผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5.....	96
5.2 สรุปผลการศึกษาตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 จากการใช้แผนที่	
ปี พ.ศ. 2450 ในการศึกษา.....	96
5.2.1 การศึกษาแผนที่ปี พ.ศ. 2450 โดยทำการศึกษาตึกแถว.....	97
5.2.2 การลงพื้นที่สำรวจตึกแถวปี พ.ศ. 2450 ที่คงอยู่ในปัจจุบัน.....	97
รายการอ้างอิง.....	100
ภาคผนวก.....	102
ภาคผนวก ก.....	103
ภาคผนวก ข.....	117
ภาคผนวก ค.....	127
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	132

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงสัญลักษณ์ เครื่องหมายบนแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2450.....	16
3.1 แสดงสัญลักษณ์ที่แสดงบนแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2450.....	18
3.2 แสดงการเปรียบเทียบแผนที่ ดึกแถวที่คาดว่าจะเป็นดึกแถวปี พ.ศ. 2450.....	27
3.3 แสดงการลงสำรวจภาคสนาม สังเกตลักษณะสถาปัตยกรรม จำนวนคูหาของดึกแถวปี พ.ศ. 2450 ที่ปรากฏในปัจจุบัน ถนนทรงสวัสดิ์ (A,B,C).....	27
3.4 แสดงการลงสำรวจภาคสนาม สังเกตลักษณะสถาปัตยกรรม จำนวนคูหาของดึกแถวปี พ.ศ. 2450 ที่ปรากฏในปัจจุบัน ถนนทรงสวัสดิ์ (E,D).....	28
3.5 แสดงการลงสำรวจภาคสนาม สังเกตลักษณะสถาปัตยกรรม จำนวนคูหาของดึกแถวปี พ.ศ. 2450 ที่ปรากฏในปัจจุบัน ถนนทรงสวัสดิ์ (F).....	28
4.1 แสดงการเพิ่มประตูเหล็กยึดบนบานเพ็ยมเดิมของดึกแถว.....	92
4.2 แสดงการเปลี่ยนแปลงบานเพ็ยมเดิมเป็นกระจกอลูมิเนียม.....	92
4.3 แสดงการเพิ่มประตูเหล็กม้วนบนดึกแถว.....	92
4.4 แสดงการเพิ่มกันสาดอลูมิเนียมบนดึกแถว.....	93
4.5 แสดงการเพิ่มกันสาดหลังคาสังกะสีบนดึกแถว.....	93
4.6 แสดงการเพิ่มกันสาดเมทัลชีทบนดึกแถว.....	93
4.7 แสดงการเพิ่มช่องระบายอากาศหลังคาเพ็งแหงนสังกะสี.....	94
4.8 แสดงการเพิ่มช่องระบายอากาศหลังคาโครงสร้างไม้ และห้องใต้หลังคา.....	94
4.9 แสดงการเพิ่มช่องติดตั้งรอกส่งของบนหลังคาดึกแถว.....	94
4.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงรูปทรงโดยต่อเติมชั้น 3 จากหลังสันหลังคาจั้วตลอด ความยาวอาคารของอาคารดึกแถว ถนนแปลงนาม.....	95
4.11 แสดงการเปลี่ยนแปลงรูปทรงโดยต่อเติมชั้น 3 จากหลังสันหลังคาจั้วตลอด ความยาวอาคารของอาคารดึกแถวถนนวานิช 1 และ บริเวณเว็งนาคระเชชม.....	95
4.12 แสดงการเปลี่ยนแปลงรูปทรงโดยการต่อเติม ชั้น 3 ทั้งชั้น ต่อเติมโดยอาศัย โครงสร้างอาคารดึกแถวเดิมเริ่มจากส่วนหน้าตลอดแนวอาคาร ทั้งอาคาร.....	96

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์.....	33
4.2 แสดงจำนวนตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์.....	34
4.3 แสดงจำนวนตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์.....	35
4.4 แสดงจำนวนตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ ในปัจจุบัน.....	37
4.5 แสดงจำนวนตึกแถวปี พ.ศ. 2550 แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ ในปัจจุบัน.....	38
4.6 แสดงจำนวนตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ ในปัจจุบัน.....	39
4.7 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 1.....	41
4.8 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 2.....	43
4.9 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 3.....	45
4.10 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 4.....	47
4.11 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 5.....	49
4.12 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 6.....	51
4.13 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 7.....	53
4.14 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 8.....	55
4.15 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 9.....	57
4.16 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 10.....	59
4.17 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 11.....	61
4.18 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 12.....	63
4.19 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 13.....	65
4.20 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 14.....	67
4.21 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 15.....	69
4.22 รูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบที่ 16.....	71
4.23 แสดงการเปลี่ยนแปลงตึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 เขตสัมพันธวงศ์ในปัจจุบัน.....	75

สารบัญแนบที่

แนบที่	หน้า
1.1 แสดงขอบเขตของพื้นที่ศึกษา.....	7
2.1 แสดงแผนที่ประวัติศาสตร์ ปีพ.ศ. 2450 บริเวณเขตสัมพันธวงศ์.....	15
3.1 แสดงขั้นตอนการทำงานบนแผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ.2550 ขั้นตอนที่ 3.1.1.....	19
3.2 แสดงกรุงรัตนโกสินทร์ ปี พ.ศ. 2450 มาตราส่วน 1:1000.....	20
3.3 แสดงตึกแถว สมัยรัชกาลที่ 5 ในกรุงรัตนโกสินทร์.....	21
3.4 แผนที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2450 เขตสัมพันธวงศ์.....	22
3.5 แสดงถนนปี พ.ศ. 2450 เขตสัมพันธวงศ์.....	23
3.6 แสดงตึกแถวปี พ.ศ. 2450 เขตสัมพันธวงศ์.....	24
3.7 แสดงตึกแถวที่คาดว่าเป็นตึกแถวปี พ.ศ. 2450 ในปัจจุบัน.....	26
3.8 แสดงแผนที่ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 ในปัจจุบันจากการสำรวจภาคสนาม.....	30
4.1 แสดงตึกแถวปี พ.ศ. 2450 เขตสัมพันธวงศ์.....	32
4.2 แสดงแผนที่ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 ในปัจจุบันจากการสำรวจภาคสนาม.....	36
4.3 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 1 เขตสัมพันธวงศ์.....	40
4.4 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 2 เขตสัมพันธวงศ์.....	42
4.5 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 3 เขตสัมพันธวงศ์.....	44
4.6 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 4 เขตสัมพันธวงศ์.....	46
4.7 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 5 เขตสัมพันธวงศ์.....	48
4.8 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 6 เขตสัมพันธวงศ์.....	50
4.9 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 7 เขตสัมพันธวงศ์.....	52
4.10 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 8 เขตสัมพันธวงศ์.....	54
4.11 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 9 เขตสัมพันธวงศ์.....	56
4.12 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 10 เขตสัมพันธวงศ์.....	58
4.13 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 11 เขตสัมพันธวงศ์.....	60
4.14 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 12 เขตสัมพันธวงศ์.....	62
4.15 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 13 เขตสัมพันธวงศ์.....	64

แผนที่	หน้า
4.16 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 14 เขตสัมพันธวงศ์.....	66
4.17 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 15 เขตสัมพันธวงศ์.....	68
4.18 แสดงที่ตั้งตึกแถว ปี พ.ศ. 2450 แบบที่ 16 เขตสัมพันธวงศ์.....	70
4.19 แสดงแผนที่ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 ในปัจจุบันจากการสำรวจภาคสนาม ระบุน้ำเพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงของตึกแถว.....	73
4.20 แสดงแผนที่ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงจักรวรรดิ ในปัจจุบันจากการสำรวจ ภาคสนามระบุน้ำเพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงของตึกแถว.....	74
4.21 แสดงแผนที่ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงสัมพันธวงศ์ ในปัจจุบันจากการสำรวจ ภาคสนามระบุน้ำเพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงของตึกแถว.....	77
4.22 แสดงแผนที่ตึกแถวปี พ.ศ. 2450 แขวงตลาดน้อย ในปัจจุบันจากการสำรวจ ภาคสนามระบุน้ำเพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงของตึกแถว.....	85